

Riktlinje - barn i ekonomiskt utsatta hushåll

Kommunens prioriterade områden för att minska andelen familjer i ekonomiskt utsatthet och för att begränsa effekterna för de barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll.

KS 2014/0387

Beslutad av kommunfullmäktige den 26 januari 2015

Gäller för kommunala nämnder och kommunala bolag.

Riktlinjen är ett styrdokument som beskriver prioriterade områden i arbetet för att begränsa omfattningen av barn i ekonomiskt utsatta hushåll och effekterna för den enskilda.

Innehåll

Riktlinjen innehåller Norrköpings kommuns prioriterade områden för att minska andelen familjer i ekonomiskt utsatthet och effekterna för de barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Den utgår från Norrköpings kommuns vision 2030, FN:s konvention om barnets rättigheter samt WHO:s rapport Closing the Gap, Marmotkommissionen.

Riktlinjen följer kommunens styrmodell, nämnderna ska ta hänsyn till den i sina uppdragsplaner som styr förvaltningarnas verksamhetsplaner.

Riktlinjen skapar hållbarhet

Med riktlinjen skapas en långsiktig gemensam hållbarhetsstrategi för kommunens verksamheter för att minska andelen familjer i ekonomiskt utsatta hushåll och för att begränsa effekterna för den enskilda. Samverkan mellan kommunens olika verksamheter är viktig men också samverkan med andra aktörer som landstinget, arbetsförmedlingen, näringslivet och civila samhället.

Utgångspunkter

För att minska omfattningen av familjer i ekonomiskt utsatta hushåll krävs långsiktigt arbete. En grundläggande insats för att minska familjer i ekonomisk utsatthet är att människor ges förutsättningar till egen försörjning. Deltagande i arbetslivet ger inte bara ekonomiska effekter utan är också viktigt för känslan av inflytande och delaktighet i samhället vilket främjar hälsan.

Rekommendationer och barns rättigheter

I FN:s konvention om barnets rättigheter beskrivs vikten av att säkerställa att barn och unga har tillgång till social trygghet, en skälig levnadsstandard samt möjlighet till lek, vila och fritid. Alla barn har rätt att komma till tals, uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne med hänsyn till barnets ålder och mognad.

Gapet mellan högre och lägre inkomster har både ökat i Sverige och i hela Europa. Statistik visar att vissa grupper av barn oftare drabbas av ekonomisk utsatthet. Det är barn med utländsk bakgrund, själv född eller förälder som är född i annat land, samt barn till ensamstående föräldrar, framförallt till ensamstående mödrar. Det är svårt att skilja ekonomisk utsatthet från andra riskfaktorer i föräldrarnas och familjens levnadsvanor. Forskning visar att barn som växer upp i familjer med svag ekonomi löper högre risk för sjukdom, dödlighet och skador samt mår generellt sämre psykiskt än andra barn.

Samhället kan stödja individen att göra goda val genom att skapa strukturer i samhället som främjar goda levnadsvanor. Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fram fem rekommendationer för att minska skillnaderna i hälsa. Rekommendation tre, *ge alla barn och unga en bra start i livet*, lyfter särskilt att ta fram lokala och regionala handlingsplaner för att minska andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll.

Barn i Norrköping

I visionen det goda livet finns i Norrköping 2030 beskrivs att Norrköping är en stad där alla människor får plats. Vi erbjuder bra förskolor och skolor där föräldrar, barn och pedagoger tillsammans utvecklar verksamheten och där barnens behov står i centrum. Det finns varierade boendemiljöer för människor i olika åldrar och livssituationer.

Norrköpings kommun ser mänskliga och ekonomiska värden i att barn får förutsättningar att växa och utvecklas på bästa sätt. Det pågår flera insatser som är betydelsefulla för arbetet med att minska andelen familjer i ekonomisk utsatthet och begränsa effekterna för den enskilda. Tidiga insatser är en viktig framtidsinvestering och Norrköpings kommun var först i Sverige med att inrätta en social investeringsfond. Med fonden prövas förebyggande arbetsmetoder som tidigt bryter negativ händelseutveckling. Fonden utvecklas och förbättras med stöd av egen erfarenhet, forskningsresultat och den övriga samhällsutvecklingen.

Andelen barn som lever i familjer med låg inkomststandard i Norrköping är hög i jämförelse med jämförbara kommuner och med riket som helhet. Dessa barnfamiljer bor oftare i socioekonomiskt svagare bostadsområden men det finns familjer med låg inkomststandard i de allra flesta av kommunens geografiska områden.

Definition av barn i ekonomiskt utsatta hushåll

Definitionen av barn i ekonomiskt utsatta hushåll är barn som lever i familjer med låg inkomststandard och/eller i familjer som fått försörjningsstöd någon gång under året, eller sammantaget, barn i ekonomiskt utsatta hushåll.

I uppföljning av riktlinjen kommer bland annat mått användas som utvecklats av Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Malmö högskola.

Barn i ekonomiskt utsatta familjer är:

- *Andel barn i familjer med låg inkomststandard*
- *Andel barn i hushåll med försörjningsstöd*

Måttet kan följas över år, det tar hänsyn till inkomster och utgifter. Ambitionen är även att komplettera bilden med fler mått som visar på att den miljön som barnen lever i och speglar barnen och deras föräldrars förutsättningar.

Prioriterade områden

För att minska andelen familjer i ekonomiskt utsatta hushåll och begränsa effekterna för barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll krävs både långsiktiga och kortsiktiga insatser. Det behövs många små och stora förändringar samt förbättringar för att bryta trenden mot ökande skillnader i samhället. De långsiktiga perspektiven krävs eftersom det tar tid innan sociala insatser ger resultat och avtryck. De kortsiktiga insatserna syftar till att ge effekt direkt för det enskilda barnet som lever i ekonomiskt utsatt hushåll.

Inkludering

Kommunens verksamheter arbetar aktivt med barnperspektivet. Barn är en viktig del i samhället och har rätt till inflytande över frågor som påverkar deras liv. Att ha respekt för och tillåta barnets perspektiv i olika frågor är avgörande när det gäller barns och ungdomars medbestämmande och delaktighet. **Barn är delaktiga i beslut som berör dem** genom att vi i Norrköping skapar förutsättningar för barns inflytande i all kommunal verksamhet som berör barn.

Norrköping kommun arbetar aktivt för att skapa ett hållbart samhälle där **barn ges utrymme**. Att minska andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll är en insats för att öka inkludering och för att skapa en socialt hållbar kommun.

Det sociala perspektivet är en naturlig del i samhällsplaneringen för att minska bostadsbristen och bostadssegregationen. Inbjudande utemiljöer skapar ett attraktivare område att bo i och möjliggör en ökad kontaktyta med besökare från andra områden. Det sker exempelvis genom att skapa spännande och attraktiva lekplatser, park eller andra arenor.

Kultur och fritid

Alla påverkas av miljön vi lever i men barn och unga kan inte välja miljö själva. Barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll är i högre utsträckning hänvisade till sitt bostadsområde för fritidsaktiviteter. Forskning om frisk- och skyddsfaktorer för barn och ungdomar visar att näst efter familjen och skolan är fritiden den viktigaste arenan för att främja barns och ungdomars hälsa. **Norrköpings kommun stödjer, tar initiativ till samarbeten och utformar fritidsaktiviteter** för att mildra effekten av att växa upp i utsatta hushåll. Det finns i nuvarande bidragsregler särskilda krav på föreningslivet att verka jämlikt och demokratiskt.

Norrköpings **fritidsgårdar** har ett kompensatoriskt uppdrag och erbjuder alla barn och unga en varierad kultur- och fritidsverksamhet.

Egen försörjning, utbildning och arbete

Föräldrarnas ekonomi påverkar barns liv då det ger förutsättningarna för barnens boendemiljö, hälsa och välbefinnande. Den vanligaste orsaken till bristande inkomster och beroende av ekonomiskt bistånd är arbetslöshet.

Barnens perspektiv och behov beaktas i handläggningen av ärenden om ekonomiskt bistånd. Norrköpings kommun erbjuder olika **insatser för att föräldrar beroende av ekonomiskt bistånd ska komma ur arbetslöshet** och nå egen försörjning.

Förskola och skola

Barns och ungas skolgång skall prioriteras i Norrköpings kommun. Det krävs långsiktiga insatser för att ge hållbara resultat. **Extra insatser sker för barns lärande i förskolor och skolor i socioekonomiskt utsatta områden** vilket forskning visar gör skillnad. Skolan kan stödja barns och ungas självkänsla också genom att öka elevers matematik-, läs- och skrivkunnighet bidrar förskola och skola till att barn och ungas hälsa stärks.

I Norrköpings kommun pågår **ett levande värdegrundsarbetet**. Kommunen arbetar för att kunna erbjuda förskola och skolverksamhet efter familjers olika behov.

Det **ska finnas kunskap** i Norrköpings kommuns förskolor och skolor om effekten för barn att leva i familjer med ekonomisk utsatthet. Olika dolda avgifter i skolan leder till att barn i utsatta hushåll känner stress och oro. Enligt skollagen ska utbildningen vara **avgiftsfri** men trots detta får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Barn- och ungdomsnämnden antog år 2007 en riktlinje av vilken framgår att aktivitet som kostar pengar ska finansieras med kommunala medel eller genom att eleverna arbetar eller sparar ihop pengarna.

Vård och omsorg

Barnets perspektiv och behov beaktas i handläggningen av ärenden där barnet eller barnets vårdnadshavare har behov av insatser enligt socialtjänstlagen eller lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. Nära samverkan sker mellan aktörer vid behov, framförallt kring barn och unga som är placerade utanför hemmet.

Avgiftssystemet är anpassat så **att hänsyn tas till hushållets ekonomi innan avgift** tas ut, bland annat för kostnader till barns och ungdomars fritidsaktiviteter.